

РОЗВИТОК ТА СТАНОВЛЕННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Досліджено питання розвитку та становлення місцевого самоврядування в Україні, основних елементів цієї системи в умовах реформаційних змін у місцевому самоврядуванні, а також територіальної влади в Україні.

Ключові слова: місцеве самоврядування, територіальна громада, адміністративна реформа, об'єднання територіальних громад.

Abstract

The issues of development and formation of local self-government in Ukraine, the main elements of this system in the conditions of reform changes in local self-government, as well as territorial power in Ukraine are studied.

Keywords: local self-government, territorial community, administrative reform, unification of territorial communities.

В сучасних умовах розбудови України як демократичної, соціальної та правової держави, розвиток та становлення місцевого самоврядування є важливим напрямком державної політики. В основі місцевого самоврядування лежить ідея децентралізації державної влади, залучення громади та її органів брати на себе виконання частини функцій і повноважень державної влади.

Запровадження такого поняття «система місцевого самоврядування» в нормативному полі публічного управління в Україні відбулося невдовзі перед здобуттям Україною незалежності, коли було ухвалено закон «Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування» від 7 грудня 1990 р., який у зазначеному вигляді діяв до березня 1992 р. Ст. 2 зазначеного документа отримала назву «Система місцевого самоврядування», в якій перелічувалися такі складові елементи:

- сільські, селищні, районні, міські, районні в містах, обласні Ради народних депутатів та їх органи;
- органи територіального громадського самоврядування (комітети і ради мікрорайонів, житлових комплексів, домові, вуличні, квартальні, дільничні, селищні, сільські комітети та інші органи);
- місцеві референдуми, загальні збори (сходи) громадян, інші форми безпосереднього волевиявлення населення, передбачені законодавством Української РСР [1].

В Україні було запроваджено конституційні принципи місцевого самоврядування, ратифіковано Європейську хартію місцевого самоврядування, а також прийнято багато основних нормативно-правових актів, що контролюють роботу органів місцевого самоврядування. Проте система місцевого самоврядування сьогодні не відповідає всім необхідним потребам суспільства. Робота органів місцевого самоврядування у багатьох територіальних громадах не забезпечує створення та підтримку сприятливого життєвого середовища, яке необхідне для цілкового розвитку, а також самореалізації людини, захисту її прав, надання мешканцям територіальних громад якісних державних послуг.

Водночас, можливості, передбачені Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», у сфері захисту місцевого самоврядування шляхом реалізації заходів відповідальності за невирішення місцевих питань, що розглядаються на місцевих референдумах, зборах громадян, рішень органів і посадових осіб місцевого самоврядування, прийнятих у межах їх повноважень. Крім того, бракує професійних кадрів для державного сектору на місцях, що заважає формуванню та реалізації державної політики. Все це негативно впливає на забезпечення сталого розвитку як окремих громад, так і країни в цілому.

Практичні проблеми в організації і функціонуванні місцевого самоврядування в Україні, що стали наслідком недоліків у їх конституційно-законодавчому регулюванні зумовили появу значної кількості законопроектів щодо змін до Конституції України з питань місцевого самоврядування. Значний вплив на ці процеси справило те, що на виконання рішень III-го Варшавського саміту голів урядів та керівників держав-членів Ради Європи було розроблено Європейську Стратегію інновацій та доброго врядування на місцевому рівні, що здобула підтримку на 15-й Європейській конференції міністрів, відповідальних за місцеве та регіональне управління (м. Валенсія, 15-16 жовтня 2007 р.) та була затверджена Комітетом Міністрів Ради Європи у 2008 р. [2].

Передбачалося, що Стратегія буде сприяти досягненню таких результатів : громадяни повинні бути в центрі усіх важливих демократичних процесів, що відбуваються у суспільстві;

органам місцевого самоврядування необхідно постійно працювати над системою управління та надання послуг відповідно до 12-ти принципів, визначених у Європейській Стратегії та удосконалювати її;

органи центральної влади повинні забезпечити створення та підтримку інституційних передумов для розвитку місцевої демократії, а також вдосконалення системи місцевого самоврядування у відповідності до Європейської Хартії місцевого самоврядування та інших правових інструментів Європейських інституцій у галузі місцевого та регіонального розвитку.

Місцеве самоврядування може ефективно здійснювати свої функції лише тоді, коли безпосередня та представницька демократії гармонійно поєднуються. За Європейською Хартією про Місцеве Самоврядування, (п. 2 ст. 3), місцеве самоврядування здійснюється:

безпосередньо – територіальними спільнотами (громадами),

опосередковано - радами або зборами, що складаються з демократично обраних членів, а також підзвітними радам (зборам) виконавчими органами.

Починаючи з 1990р. в Україні вже багато разів змінювались варіанти концепцій місцевого самоврядування. 1990 році перевагу віддали державній теорії місцевого самоврядування, 1992 році – теорії громади, в 1994 році знову повернулися до державної теорії, а в 1995 році коли було підписано конституційний Договір знову віддали перевагу теорії громади. Все це свідчить про невизначеність та необхідність дійсно, реформувати модель місцевого самоврядування.

Висновки

Отже, місцеве самоврядування в Україні не в повній мірі відповідає положенням Європейської хартії місцевого самоврядування. Необхідне реформування української моделі місцевого самоврядування що буде здійснюватися, з урахуванням міжнародно-правових стандартів та практики інших країн в різних напрямках: системно - структурному, функціональному, процедурно-організаційному, фінансовому. Найголовніше, що повинно дати реформування місцевого самоврядування це розвиток місцевої демократії та модернізація його організаційної основи. Реформування можливо шляхом розширення можливостей територіальних громад на участь в управлінні питаннями місцевого значення, підвищення здатності органів і посадових осіб місцевого самоврядування реагувати на щоденні потреби населення, налагоджувати співпрацю із ним і організовувати соціально-економічний розвиток відповідних територій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування : закон України від 7 грудня 1990 р. № 533–XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 2. Ст. 5
2. Куїбіда В.С., Толкованов В.В. Досвід впровадження стандартів доброго врядування на місцевому рівні в Україні та інших європейських країнах. Київ: Крамар, 2010. 258 с.
3. Європейська Хартія місцевого самоврядування. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text
4. Адміністративна реформа в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи : монографія / за заг. ред. Н. Р. Нижник, Н. Т. Гончарук. Дніпропетровськ : Моноліт, 2009. С. 146–177.
5. Шпак Ю. О., Стешенко Т. В. Сучасні моделі місцевого самоврядування. *Актуальні проблеми державного будівництва та місцевого самоврядування в контексті конституційної модернізації*. Харків, 2016. С. 162–170.

Боднарєнко Богдан Олександрович – студент групи ІСТ-176, факультету комп'ютерних систем та автоматики, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, bodya.bodnarenko@gmail.com

Денисюк Світлана Георгіївна – доктор політичних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи і соціальних комунікацій, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com

Bodnarenko Bohdan Aleksandrovich – student of ІІST-17b, Faculty of Computer Systems and Automation, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, bodya.bodnarenko@gmail.com

Denysiuk Svitlana – Doctor of Politician science, professor, vice-rector for scientific and pedagogical work and social communications, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: svetadenisiyk@gmail.com